

Frankrig og de fem Milliarder.

Efter Dr. **Adolf Soetbeer.**

Betalingen af den uhyre Krigsskadeserstatning, som Tyskland paalagde det besejrede Frankrig, har ogsaa udenfor de to paagjældende Lande tiltrukket sig en saa stor og almindelig Opmærksomhed, som et saa ejendommeligt, i sin Art enestaaende, økonomisk Fænomen med Føje kunde gjøre Krav paa, og Alt, hvad der bidrager til at kaste Lys over hele denne storartede Operation og dens Betydning for de to Lande saa vel som det øvrige Europa, tør derfor gjøre Regning paa at vække Interesse hos dette Tidsskrifts Læsere. Som et Supplement til den i forrige Aargang (II. S. 199—218) meddelte Artikel om «Tyskland og de fem Milliarder» efter Dr. Bamberger, meddele vi derfor her et Brudstykke af et nyt Skrift af den bekjendte tyske Statistiker Dr. Soetbeer, der søger at belyse saa vel Frankrigs som Tysklands Stilling til Krigsskadebetalingen og dennes Følge for begge. For Tysklands Vedkommende deler Forf. ganske Bambergers Formening om, at den forcerede Betaling har medført meget betydelige Ulemper, medens han derimod hævder, at selve Erstatningen har været et stort Gode for Tyskland. Idet vi her meddele den Del af Skriftet, der vedrører Frankrig, skulle vi blot fremhæve, at enkelte af de fremsatte Be-

tragtninger bære et umiskjendeligt Præg af at hidrøre fra en særlig tysk Opfattelse af Forholdene.

Frankrig er nu 1860 Mill. Rdl. fattigere, end det under iøvrigt lige Omstændigheder vilde have været, naar Freden med Tyskland var bleven sluttet uden Betingelsen om at præstere en Krigsskadeerstatning. Af hvad Beskaffenhed Betalingerne og Udligningerne end kunne have været, saa er denne Kjendsgjerning dog ubestridelig. Lige saa sikkert er det, at de Følger, der for Frankrigs Vedkommende skrive sig fra denne Krigserstatning, ikke kunne betragtes isolerede, men ganske falde sammen med de Følger, der overhovedet ere blevne foraarsagede ved de paa Grund af Krigen, før, under og efter denne kontraherede Statslaan, hvilke vi maa betragte som et sammenhængende Hele.

D. 1 Januar 1870 havde Frankrigs konsoliderede Statsgjæld allerede naaet et Nominelbeløb paa 11,516,469,222 Franks, hvoraf 843 Millioner forrentedes med $4\frac{1}{2}$ og 4 pCt., og Resten, altsaaa 10,673 Millioner, med 3 pCt.

De nye Laan, der optoges som en Følge af Krigen, have hidtil efter de udstedte Obligationer nominelt beløbet:

23 Avgust 1870: 804,568,400 Franks til 3 pCt., emitteret til en Kurs af 60,60 pCt. (virkelig Rentefod 4,99 pCt.).

27 Oktober 1870: 250,000,000 Fr. til 6 pCt., emitteret til 85 pCt. (virkelig Rentefod 7,42 pCt.).

27 Juni 1871: 2,776,000,000 Fr. til 5 pCt., emitteret til 82,50 pCt. (virkelig Rentefod 6,29 pCt.).

28 Juli 1872: 4,136,000,000 Fr. til 5 pCt., emitteret til 84,50 pCt. (virkelig Rentefod 6,06 pCt.).

Efter Finansminister Magnes Beretning have disse 4 Laan tilsammen indbragt et Beløb paa 6,738,210,635 Fr. og paalagt Statskassen en aarlig Byrde paa 396,765,346 Fr.

Hertil maa endnu føjes den franske Banks Tilskud til et samlet Beløb af 1,530,000,000 Fr., at forrente med 1 pCt. *pro anno*, og aarlig at betale tilbage med 200 Millioner Fr.

Efter samme Beretning udgjorde Frankrigs egne Krigs-	
omkostninger	3,739,318,000 Fr.
Føjes hertil Krigserstatningen paa	5,000,000,000 —
	<hr/>
faas et Totalbeløb paa	8,739,318,000 Fr.

Hertil maa desuden føjes et saakaldt Likvidationsbudget paa 173,242,000 Fr. til Gjenerhvervelse af Krigs- og Marinemateriel osv., hvilke Udgifter skulle dækkes ved særlige Hjælpekilder.

Regner man Alt sammen, maa man anslaa den franske Statsgjælds nominelle Kapitalbeløb, naar heri indbefattes den svævende Gjæld, til den uhyre Sum af over 23 Milliarder Fr. Den aarlige Forrentning vil, naar den kontraktsmæssige Amortisation regnes med, udgjøre over 1,033,000,000 Fr., eller, med Fradrag af Amortisationen, over 800 Millioner Fr., hvorimod Forrentningen før Krigens Udbrud udgjorde 359,227,373 Fr.

Den stærke Stigning i de aarlige Statsudgifter til Statsgjældens Forrentning er den umiddelbare Følge af den udredede Krigserstatning, der mest falder i Øjnene; men vi ville ikke komme til en rigtig Forstaaelse af vor Opgave, hvis vi indskrænkede vor Opmærksomhed til den. Vi maa tvært imod fremdeles efterforske de yderligere Virkninger af denne kun i Budgettet synlige Følge, der — vi fremhæve det endnu en Gang — falder sammen

med den forøvrigt ved Krigen foranledigede Forøgelse af den franske Statsgjæld.

Frankrigs finansielle Vanskeligheder vise synligt deres Virkninger paa Landets Møntforhold. Det forekommer os, at der ikke kan være nogen Tvivl om, at Frankrig — hvis det havde undgaaet den sidste Krig eller endt den med en Sejr, der, i Stedet for at paalægge det Udredelsen af en Krigserstatning, havde tvunget Tyskland til at udbetale det en saadan — ikke blot nu vilde være fri for Tvangskursen paa den franske Banks Noter, men endog være i Besiddelse af den rene Guldmøntfod, til hvis Antagelse Alt i Juni 1870 endelig var forberedt ved den forudgangne *Enquête*. Krigserstatningen, der skulde udbetales i den bestaaende dobbelte Møntfods Franks, og som følgelig ogsaa kunde udredes i Sølvfemfranksstykker, maatte indtil September 1873, da Krigserstatningens sidste Sum udbetaltes, staa som en indlysende og afgjørende Grund imod at berøve Sølvets Karakter af lovligt Betalingsmiddel, at «demonetisere» det. En Eftervirkning af denne Opfattelse lægger fremdeles dem, der anbefale den enkelte Guldfods Indførelse, de største Hindringer i Vejen. Hidtil har Tvangskursen paa Banknoterne ikke i nogen væsentlig Grad skadet Frankrigs økonomiske Interesser, fordi Noterne enten slet ikke eller dog kun foreløbigt og ubetydeligt ere faldne i Værdi i Sammenligning med Guldet.*)

---

*) Den bekendte Nationaløkonom Paul Leroy-Beaulieu skriver herom i «*Journ. des Débats*» af 31 Marts: «At den franske Banknote, trods Tvangskursen, har opretholdt Kursen, hører ganske vist til vor Tids finansielle Vidundere. Vi have modtaget Efterretninger fra Mühlhausen, i Følge hvilke det franske Guld i dette Øjeblik nyder en Præmie paa 3½ pro Mille paa denne Plads, og franske Banknoter endog en Præmie paa 7 pro Mille. Aldrig har man set et lignende Fænomen. England og de Forenede Stater havde

Ogsaa i England forløb der efter Tvangskursens Indførelse i 1797 nogle Aar, inden Guldet fik Opgjæld, og paa samme Maade gik det senere i Rusland, da Papirrubelen blev gjort til lovligt Betalingsmiddel; men senere forandrede Forholdene sig; Guldet fik Agio, og der indtraadte en skadelig Vaklen i Pengeforholdene. Ophævelsen af Tvangskursen i Frankrig afhænger af Tilbagebetalingen af de Forskud, den franske Bank har gjort Staten. Denne Tilbagebetaling skal gennemføres i 7 Aar, idet der aarlig skal tilbagebetales 200 Millioner Fr.; men dette vil vanskelig kunne lade sig gennemføre uden ved Hjælp af nye Laan, ved hvilke Skattebyrden yderligere vil forøges. Naar den franske Bank gjenoptager Kontantbetalinger, maa den i høj Grad ønske, at den, som hidtil, efter Om-

---

i Slutningen af forrige Aarhundrede Tvangskursen; Østrig, Italien, de Forenede Stater og Rusland have den endnu i dette Øjeblik; men i alle disse Lande led Banknoterne et uhyre Kurstab, der endog varierede mellem 10 og 50 pCt. Fra den 27 Februar 1797 til 1 Maj 1821, det vil sige: i over fire og tyve Aar vare de engelske Banknoters Indløselighed suspenderet, og England led under Tvangskursen: i Aaret 1800 tabte den engelske Banknote 10 pCt. i 1809 14 pCt., i 1811 20 pCt., i 1813 $29\frac{1}{4}$ pCt. Endog efter Freden vedblev dette Tab: i 1815 var det $13\frac{1}{2}$, i 1817 $2\frac{1}{4}$ pCt. og først i 1820 kun $\frac{1}{2}$ pCt. At Guldet overalt i de Lande, hvor Tvangskursen findes, har Agio, er bekjendt; — kun Frankrig danner en Undtagelse, som man kunde være fristet til at kalde vidunderlig! Kun i nogle faa Dage tabte den franske Banknote paa Grund af forskellige forbigaaende Omstændigheder $2\frac{1}{2}$ pCt.; men nu opretholder den vedblivende i Indlandet Parikurs, og nyder paa visse udenlandske Pladser endog Præmie! Det var forbeholdt Frankrig at aabenbare for Verden Kreditens Magt og Fuldstændighed i et Land, der i politisk Henseende er dumdrigt, men i det borgerlige og kommercielle Liv ualmindelig forsigtigt, sparsommeligt og arbejdsomt.* Æren herfor tilkommer sikkert for en væsentlig Del den franske Banks Direktion, der jo er berømt for sin Dygtighed.

stændighederne kan betale i Guld eller i Sølv. Derfor kan man fra dens Side vente en yderligere haardnakket Modstand mod den rene Guldfod, saafremt denne ikke imidlertid kontraktmæssig fastslaaes ved den forestaaende Revision af Møntkonventionen af 23 December 1865.*)

Før Krigens Udbrud var Frankrig anerkjendt som det Land, der havde den største Møntcirkulation. Man anslog denne til i Begyndelsen af 1870 i Forening med den franske Banks Metalbeholdning at udgjøre omtrent 5 Milliarder Fr., hvoraf maaske en Sjettedel i Sølvfemfranksstykker. Nogle, f. Ex. Vict. Bonnet, beregne endog, at der i Frankrig cirkulerede næsten 6 Milliarder Fr. før den sidste Krigs Udbrud, hvorimod der under Julidynastiet kun cirkulerede 3 til 4 Milliarder og da næsten udelukkende i Sølv. Efter Tvangskursens Indførelse og de store indenlandske Indbetalinger paa de nye Laan, hvoraf umiddelbart store Summer i Kontanter ved Hjælp af den franske Bank ere blevne anvendte til Skadeserstatningens Udbetaling, har en Del af de kontante Omløbsmidler sandsynligvis forladt Landet, og da fortrinsvis Guldtvefranksstykker, da Sølvfemfranksstykkerne for største Delen maa være vendt tilbage ad den ene eller den anden Vej. En anselig Del af de nye tyske Rigsguldmønter er blevet udpræget af indsmeltede Tvefranksstykker (indtil 15 Marts 1873 paaaviselig omtrent 400,500,000 Fr.). Men i Lande, der i tidligere Tider have lidt under værdiløse Papirpenges Forbandelse, har endnu i vor Tid Tvangs-

---

*) Den i Januar d. A. foretagne Revision af Møntkonventionen naaede, som bekjendt, ikke saa vidt. Men da Møntkonferencen atter træder sammen i Januar næste Aar, er det jo muligt, at man til den Tid er bleven dristigere.

kursens Gjenindførelse til Følge, at de kontante Penge opsamle sig hos Private, selv om de end saaledes for en Tid ligge hen uden at forrente sig. Herved bliver der uvilkaarligt sat en vis Dæmning for de ædle Metaller Bortstrømmen til Udlandet, og saaledes er uden Tvivl ogsaa i Frankrig den aller største Del af dette Lands tidligere Møntcirkulation blevet tilbage i latent Tilstand. Men selv om, som en Følge af denne Omstændighed, Guldets Bortstrømning fra Frankrig siden 1871 indskrænker sig til en Milliard Fr. eller noget mindre, saa vil dog Gjenoptagelsen af Kontantbetalingerne for den franske Banks Vedkommende i Overgangstiden være forbundet med ikke ubetydelige finansielle Anstrængelser og Ofre. Bibeholdelsen af Dobbeltfoden og — nu da Sølvprisen er sunken (58 Pence i Stedet for som tidligere 61 Pence pr. Unse standard) — stærkere Sølvudmøntninger*) ville lette Overgangen til Kontantbetalingerne, men ogsaa nødvendigvis føre til Gjenoprettelsen af en faktisk Sølvfod, saaledes som der existerede før 1850.

Privatinteresserne have i og for sig hidtil ikke i Frankrig lidt i nogen kjendelig Grad ved Tvangskursen. Man kunde snarere paastaa, at de paa en vis Maade have profiteret herved, idet de Summer kontante Penge, som Regeringen har faaet imod Obligationer fra Landet selv for dermed at udbetale Krigsskadeserstatningen, nu afkaste Renter, medens Banknoterne tjene Omsætningen paa samme Maade som tidligere de kontante Penge.

Ogsaa i andre Henseender ser det ud, som om de

---

*) Møntkonferencens Beslutninger gik tvært imod ud paa, at Sølvudmøntningen skulde begrænses i det kommende Aar. Se den «økonomiske Revue» S. 212.

nye store Laan, og her iblandt ogsaa Krigserstatningen, i det Hele ikke have skadet Privatfolk i Frankrig. Laanene blive jo forrentede, ja rigelig forrentede, og paa en forholdsvis ringe Del nær ere de i Hænderne paa Landets egne Børn. Ganske vist er det de Skattepligtige, der skaffe Renterne tilveje, men Renterne ere paa den anden Side en Indkomst for et meget stort Antal franske Familier, der alle ogsaa høre til Skatteyderne. Efter denne Opfattelse har den udbetalte Krigserstatning, hvor uhyre den end er, ikke i fjerneste Maade skadet Landets Nationalkapital, ikke berøvet nogen Produktion eller Industriegren de nødvendige Midler, ikke svækket Befolkningens Velstand, Konsumtionsdygtighed og Skatteevne. Herom stemme Alle overens, der i de to sidste Aar have besøgt Frankrig og betragtet disse Forhold. Hvorledes kan man forklare denne paafaldende Modsigelse? Hvorledes kan man forklare, at Frankrig paa den ene Side ganske vist maa være fulde 5,400,000,000 Fr. fattigere, som det har betalt til Tyskland, medens man paa den anden Side intet Steds finder Spor til en saadan Forarmelse, men tvært imod ser, at Privatformuerne ere stegne ved den større Mængde Obligationer og Rentens højere Kurs i Sammenligning med Emissionskursen?

Man forklarer ikke den Mening, at den uhyre Krigskontribution ikke har skadet Frankrigs Nationalformue, paa nogen fyldestgørende Maade ved blot at sige, at man maa skjelne mellem Stat og Befolkning (eller Samfund), at Staten kan blive fattigere, medens Befolkningen bliver rigere; — thi naar Talen er om saadanne almindelige finansielle Anliggender, er det praktisk umuligt at tænke sig Staten uden Befolkningen, eller Befolkningen uden

Staten. — Efterstaaende Betragtninger turde maaske lette Forstaaelsen af disse Forhold.

For det Første forklares Problemet ved den hidtil ukjendte Udvikling, vor Tids Kreditøkonomi har faaet. Nutidens Kreditøkonomi, til hvilken der ikke i Fortiden findes noget Tilsvarende, har medført, at en ubegrænset Stigning af visse Arter af Formuen, fremfor Alt i Form af Statsgjæld, for en Tid er bleven mulig, ja virkeliggjort i de store Handelslande. Den haandgribelige materielle Formue, navnlig den Del deraf, der direkte benyttes som egenlig Kapital til yderligere Produktion, er i Følge Sagens Natur af begrænset Omfang. Ser man ikke paa Priserne, men paa selve Tingene, vil man se, at den virkelige Forøgelse heraf Aar for Aar gaar langsommere for sig i de civiliserede stærkt befolkede Lande, saafremt man — hvad man bør — fra Forøgelsen drager den Formueformindskelse, der samtidig finder Sted paa andre Punkter: Men af en desto mere elastisk Natur er den Del af Formuen, der ikke bestaar i virkelige materielle Gjenstande, men i Anvisninger paa den formodede fremtidige almindelige Produktion. Da man nemlig kan skaffe Papir nok til saadanne Anvisninger, og da der heller ikke lader sig angive nogen bestemt Grænse for den Mening, man kan danne sig om Fremtidens Produktion saa vel som om de kommende Slægters gode Vilje og Evne til at honorere disse Anvisninger, kan man drive det meget vidt med at skabe Formue af denne Art. Enhver Privatmand, der besidder saadanne Anvisninger, som han til enhver Tid kan sælge, og for hvilke han kan tilkjøbe sig andre Ting, anser sig med Grund for formuende. Man tager ikke Hensyn til den særlige Formues virkelige produktive Brug, men ene og alene til dennes Rentabilitet, selv om denne

kun bestaar i Overdragelsen af nye Anvisninger af samme Art. Herved afhænger Alt af Tilliden og den Mening, man danner sig; det er netop Kreditøkonomien, der skaber uhyre Formue af denne Art.

Vi vende os nu efter disse almindelige Betragtninger atter mod Frankrig, og vi spørge: hvorledes og af hvilken Art er den Formue, der repræsenteres af Gjældsbeviserne for den franske Statsgjæld til et nominelt Beløb af omtrent 23 Milliarder, eller omtrent 850 Million Franks i aarlig Rente? Foruden Statsskovene er der i Frankrig som bekjendt ikke megen Statsejendom, der giver Udbytte: i Budgettet for 1873 finde vi kun opført 41,992,500 Fr. som Indtægt af Skovene, og kun 12,154,400 Fr. som Indtægt af andre Domæner, altsaa kun lidt over sex pCt. af den til Statsgjældens Forrentning nødvendige Sum. Forrentningen er altsaa henvist til det fremtidige Udbytte af de aarlige Skatter, og Statsgjældens Obligationer repræsentere ingen virkelig brugbar Ejendom, men kun Anvisninger paa en Del af den skattepligtige Befolknings fremtidige Indkomst. Hvor højt man nu muligvis vil drive disse Anvisningers Beløb i Vejret, derfor lader der sig som sagt ikke angive nogen bestemt Grænse, og altsaa heller ikke for Højden af den Statsgjæld, der grundes herpaa. Og det Lokkende og Farlige ved en saadan Kreditøkonomi bestaar deri, at den er et nærliggende og derfor kun altfor let benyttet Hjælpemiddel, hvorved de Skattepligtiges Ydelser til Statskreditorerne for Øjeblikket kunne begrænses, idet de bestaaende Statslaans Forrentning og Amortisation bliver bestridt ved idelig nye Laan. Paa denne Maade tiltager et Lands Statsgjæld ganske vist efter en hurtig Maalestok og i en uhyre Grad; men Befolkningen er foreløbig vel tilfreds hermed, fordi den for-

skaanes for Skatteforhøjelser. Ogsaa Kreditorerne ere tilfredse hermed, da de paa den bekvemmeste Maade kunne indkassere deres Renter og uden særlig Ulejlighed gjøre Overskuddet af deres Indkomster rentabelt paany; og hvad Regeringerne angaa, saa kunne de ved Hjælp af dette Middel paa den letteste Maade dække Budgettets Deficit. I mange Lande vil man, naar man betragter Budgetterne for en Række af Aar, med Forbavselse bemærke, hvilket Omfang denne Kreditøkonomi allerede har naaet. Vi ville omtale Italien som et oplysende Exempel.

Den 31 Decbr. 1864 var Nominalbeløbet af Kongeriget Italiens Statsgjæld 4,405,625,976 Fr., til hvis Forrentning (uden Amortisation) der udkrævedes 214,749,844 Fr. Den 1 Jan. 1873 derimod løb den italienske Statsgjælds Nominalbeløb op til 10,060,000,000 Fr. med en aarlig Forrentning paa 460,445,614 Fr., uden at medregne Amortisationen paa omtrent 110 Mill. Fr. Vil virkelig Nogen paa-staa, at Italien i de syv Aar fra 1864 til 1871 har forrentet sin Statsgjæld paa anden Maade end ved at gjøre ny Gjæld, eller at de ny tilkomne 4500 Mill. italienske Statsgjældsbeviser skulde være at betragte som en Tilvæxt til den virkelig tilstedeværende Nationalformue? Hvilken Ende det sluttelig vil tage, naar det ene Statslaans Renter stedse betaales ved et nyt Laan, og naar saa hertil kommer en politisk Omvæltning, — det viser den sørgelige Erfaring, Ihændehaverne af spanske Statsgjældsbeviser have gjort. Og denne Erfaring vil visselig ikke blive den sidste.

Det være langt fra os at ville anstille en Sammenligning mellem Frankrigs tidligere eller nuværende Finanstilstande og Italiens eller Spaniens. Bortset fra, at Frankrig hidtil stedse har betalt den største Del af sine

Udgifter til Statsgjælden med Udbyttet af Skatterne, og at der kun delvis og foreløbig maatte anvendes Noget af de nye Laan i dette Øjemed ved Konsolideringen af den efterhaanden for stærkt tiltagne svævende Statsgjæld, kommer der for Frankrigs Vedkommende endnu en særlig meget gunstig Faktor i Betragtning, der er af den aller største Betydning for Statskrediten. Frankrig hører nemlig til de Lande, hvis Befolkninger i det Hele som en Følge af deres Driftighed og Sparsommelighed saa vel som paa Grund af Landets naturlige Fordele i længere Tid have været i Stand til ved Hjælp af deres Indkomsters vedvarende Overskud udover deres Forbrug at gjøre de Lande, i hvilke det Omvendte er Reglen, Laan og Forskud under forskjellige Former. Til disse udlaanende Lande henregne vi England, Holland, Frankrig, Tyskland, Schweiz og Belgien. Disse Lande have for deres Statslaan og andre store Anlæg, f. Ex. Jærnbaner, forholdsvis faa Kreditorer i Udlandet, medens deres Borgere have anbragt store Kapitaler i Udlandet og have store Fordringer paa Udlandet, saa at der regelmæssig tilflyder dem betydelige Betalinger herfra som kontraktmæssig Forrentning og Amortisation af saadanne Tilgodehavender. Til de laanende Lande høre derimod navnlig Rusland, Tyrkiet, Ægypten, Rumænien, Italien, Østrig-Ungarn, Spanien, næsten alle amerikanske Stater og siden 1861 ogsaa de Forenede Stater. Næst England og Holland har Frankrig hidtil været det Land, der, vel navnlig som en Følge af Laan og Anlæg af Kapitaler i Udlandet, havde de største Pengefordringer paa Udlandet; vi ville blot minde om den østrigske Statsbane, de lombardiske Jærnbanepapirer, de italienske Rentes, de spanske, tyrkiske og ægyptiske Laan osv. En anselig Del af de aarlig herfor indgaaende

Summer blev altid atter benyttet til nye Kapitalanlæg i Udlandet. Ligeledes blev af de aarlig indkasserede indenlandske Renter regelmæssig store Beløb disponible til ny Anbringelse og blev fortrinsvis brugt til ny Deltagelse i de yderligere indenlandske Laan. Sparsommelighed er en karakteristisk Egenskab for det store Flertal af den franske Befolkning navnlig i Provinserne. Man fortæller, at Sir Robert Peel en Gang skal have sagt, at medens man i England paa 5 Besiddere finder 4, der lægge op af deres Indtægter, er dette Forhold i Frankrig som 40 til 39. Alph. Courtois anslaaer de Summer, der i Frankrig ere blevne opsparede i Aarene 1850 til 1860, til i Alt at udgjøre 10 Milliarder, og i Tidsrummet 1860 til 1870 endog til 30 Milliarder Fr.; andre franske Nationaløkonomer have beregnet, at der i Frankrig aarlig opspares gennemsnitlig to Milliarder. Man kan nedsætte disse Beregninger, der synes os overdrevne, i en væsenlig Grad, og alligevel vil det vise sig, at Velstanden aarlig tager til med betydelige Beløb. En Kjendsgjerning er det, at i Tidsrummet 1848 til 1870 blev der af Pariserbørsen anbragt fremmede Fonds til et Beløb af 6,733 Mill. Fr. Dette forklarer den forbavsende Lethed, hvormed de franske Laan hidtil ere blevne anbragte, saasart der bødes en passende Rentefod; thi i de udlaanende Lande ere de indenlandske Fonds altid mere søgte end de udenlandske, og den hurtige Tilbagestrømmen til Frankrig af Dele af de nyeste franske Laan, der i Begyndelsen vare overtagne af Udlandet, kan ikke i fjærneste Maade forbavse. De siden 1870 til et samlet Beløb af omtrent 9 Milliarder Fr. optagne franske Laan befinde sig allerede nu for den aller største Del i den franske Befolknings Besiddelse, der — foruden direkte at betale med kontante Penge af Mønt-

cirkulationen til et Beløb af $\frac{1}{2}$ til 1 Milliard — har afhændet udenlandske Værdipapirer i Udlandet for dermed at opkjøbe de nye franske Rentes.*) Saaledes har Udbetalingen af den store Krigserstatning i det Hele ikke gjort den franske Befolkning fattigere, og Forskjellen mellem før og nu bestaar i det Væsenlige kun deri, at Udlandets Rentebetalinger ere blevne afløste af tilsvarende Betalinger fra den franske Statskasse. Frankrigs virkelige Nationalformue er saaledes i det Hele og Store ikke blevet ringere ved Udbetalingen af Krigserstatningen, lige saa lidt som Produktionen og Industrien har lidt Skade herved; Tabet bestaar hovedsagelig i en Mindreindkomst af de i Udlandet anbragte Kapitaler.

Deri bestaar netop den vigtige Forskjel mellem Frankrigs og Italiens, Østrigs, Ruslands og andre Landes Finanstilland, at Frankrig endog nu af sine Rentebetalinger af Statslaanene kun skal udrede Udlandet ringe Beløb. Ja, de Betalinger, Frankrig skylder Udlandet, opvejes fremdeles af dem, Udlandet skylder Frankrig. Den franske Statskasse har næsten kun den franske Befolkning til Kreditor.

Den virkelige Skade, som den, navnlig ved Krigs-

---

*) Som Exempel paa en saadan Overførelse skulle vi (efter en Meddelelse i Londonerbladet «Economist» af 15 November 1873) omtale, at der for italienske Rentes kom til Udbetaling i Paris:

1869: for 5 pCt. Rentes omtr. 80,500,000 Fr., og for 3 pCt. Rentes omtr. 1,306,563 Fr.

1872: for 5 pCt. Rentes omtr. 52,750,000 Fr., og for 3 pCt. Rentes omtr. 1,079,811 Fr.

hvilket efter Kursværdien betyder en Overførelse af omtrent 350 Millioner Fr. Lignende Forhold ville forekomme med mange andre fremmede Værdipapirer, og Udbyttet af de derved antydede Afhændelser er næsten udelukkende blevet anbragt i de nye franske Laan.

skadeserstatningen foraarsagede, voldsomme Tiltagen af den franske Statsgjæld siden 1870 har beredet Landet, maa søges i den vedvarende Forhøjelse og Forøgelse af Skatterne, som Gjældens regelmæssige Forrentning har nødvendiggjort.

Allerede før Krigen var den franske Befolkning temmelig stærkt skattebetyngt, ihvorvel der ikke eksisterede nogen Indkomstskat: Skattebyrden skrev sig hovedsagelig fra de efter 1852 kontraherede Statslaan i Anledning af Krimkrigen, den italienske og mexikanske Krig og de store offentlige Byggeforetagender. De indirekte Skatter havde afgjort Overvægten i dette Skattesystem. Man kan antage, at umiddelbart før Krigen svarede hver Familie (en Familie regnet til 4,8 Personer) i Frankrig gennemsnitlig 73 Rdl. i Statsskat om Aaret. Naar nu de nye Laan, som Skadeserstatningen og de andre Krigsomkostninger have nødvendiggjort, skulle forrentes og amortiseres, og naar der ses hen til at den franske Befolkning ved Elsass-Lothringens Afstaaelse er bleven omtrent fire pCt. mindre, vil den fremtidige Beskatning i ethvert Tilfælde blive over 100 à 110 Rdl. pr. Familie (medens den i Preussen kun beløber omtrent 35 Rdl.).

Derfor er ogsaa siden 1871 baade de fleste tidligere Afgifter blevne forhøjede og en Række nye Skatter indført. Som saadanne nye Skatter kunne nævnes: Heste- og Vognskat, Skat paa sluttede Selskaber og Billarder, Svovlstikkenskat, Skat paa Jærnbanebilletter og paa Gods-transporten osv. osv. Som stærkt forhøjede Skatter kunne nævnes: Stempel- og Indregistreringsgebyrer, Indførsels-told paa Kaffe, Cikorie, The, Kakao, Sukker, Spirituosa osv., Akcise paa Sukker, Spirituosa, Tobak osv., Patent-skat, Mobiliarskat osv. osv., — i Alt en Skatteforhøjelse

der beregnes til 487,449,300 Fr. Da de forhøjede og de nye Skatter imidlertid ikke have indbragt saa meget som paaregnet, og da der bliver et endnu større Deficit end oprindeligt antaget at dække, — ere endnu yderligere Skatteforholdsregler blevne nødvendige, der skulle give et Udbytte paa omtrent 145 Mill. Fr., hvoriblandt ogsaa hører en betydelig Forhøjelse af Saltskatten.

Man tør efter de nu foreliggende Erfaringer vente, at Frankrig, hvis Freden udadtil og indadtil opretholdes, vil ved den yderste Anspændelse af Befolkningens Skatteevne være i Stand til at bestride de saa overordenlig stegne Statsudgifter uden steds at maatte ty til nye Laan for at dække et aarligt tilbagevendende Deficit. Men den forøgede Beskatning vil af alle Befolkningens Klasser føles som en tung Byrde. Thi en gennemsnitlig Beskatning af 100 à 110 Rdl. pr. Familie er sandelig ikke noget ringe Offer, selv om man med Thiers og andre Avtoriteter anslaa Frankrigs aarlige Nationalindkomst til 18 à 20 Milliarder Fr., altsaa gennemsnitlig 2400 Fr. eller over 800 Rdl. pr. Familie. Mange kommende Generationer ville i Skatternes Højde fremdeles føle en Eftervirkning af Krigserstatningen; thi denne har givet et svært Bidrag til Skatteforhøjelsen.

Hvor højt man end vil anslaa Frankrigs Skatteevne, saa maa man dog indrømme, at der er en Grænse, paa den anden Side af hvilken Skatteskruen vil blive mindre og mindre virksom eller tilsidst føre til Nationalvelstandens sikre Ruin. Og efter de nye Laan synes det virkelig, som om Frankrig nu har naaet denne Grænse. Ganske vist lader den Mulighed sig ikke bestride, at den franske Regering under Nutidens almindelige Kreditøkonomi vilde være i Stand til at laane nogle yderligere Milliarder ud

over de 23, naar der kun bødes Kreditorerne rigtig gunstige Betingelser, og disse nye Laan kunde jo saa benyttes til at levere et mere eller mindre stort Bidrag til de løbende Statsudgifter, navnlig til Statsgjældens Forrentning og til overordenlige Rustninger. En saadan Finanspolitik vilde imidlertid i Længden uden Sammenligning være skadeligere end en Forhøjelse af Skattebyrden, og den maatte ende med Landets Ødelæggelse. Enhver forstandig Franskmand, der betragter sit Lands finansielle Tilstand og Følgerne af en mulig Statsbankerot, maa kunne sige sig selv, at Frankrig, hvis det hidførte en letsindig Krig, vanskelig endnu en Gang vilde finde en saadan Kredit som tidligere, og at dennes Hjelpekilder ikke ere udtømmelige, som man saa ofte har paastaaet. Da nu Betalingen af de fem Milliarder har hidført denne Frankrigs Finanstilstand og Skattebyrde, der er saa skikket til at tøjle krigerske Lidenskaber, og da disse fem Milliarder i en væsenlig Grad have styrket de sindige Folks Forsvar for Fredens Bevarelse lige over for Pressens Hævnskrig, — saa kan det ikke nægtes, at denne kolossale Krigserstatning heller ikke for Frankrigs Vedkommende har været ganske uden velgjørende Virkninger.

Lad os tænke os, at der i Februar 1871 var blevet paalagt Frankrig en Krigserstatning paa 3 i Stedet for paa 5 Milliarder — og den offentlige Mening vilde den Gang have betragtet en Fordring paa tre Milliarder for lige saa overdreven — saa vilde, forudsat at Kreditforholdene havde været uforandret de samme som i de tre sidste Aar, Frankrig nu være i Stand til at anvende de to sparede Milliarder til Rustninger til en snarlig Hævnskrig, medens Tyskland ikke i samme Grad som nu vilde være forsynet med Midler til en fremtidig Afvæbning, og Fredens

Varighed vilde have været saa meget usikrere, end den nu er.

At Tyskland imidlertid har god Grund til ikke at skænke Frankrigs Fredstilbøjeligheder en for ubetinget Tiltro, derom vidne desværre kun altfor talende Tal i det franske Statsbudget. Thi uagtet Gjælden og Statsudgifterne ere stegne saa uhyre, og uagtet Statsomraadet er blevet mindre, — er Krigsministeriets Budget, ganske bortset fra de overordenlige Udgifter til Hærens Gjenoprettelse, i Sammenligning med Budgetter før 1870 ikke alene ikke sat ned, men endog betydelig forhøjet!

De nedenfor anførte Tal af en Sammenligning mellem Budgetterne for 1869 og 1874 (se den franske Finansministers Beretning af 28 Okt. 1873) viser dette tydeligt. En Kommentar behøves ikke.

	1869.	1874.
Indtægter	Frks. 1,847,135,107	2,526,020,199
Udgifter	— 1,762,704,505	2,523,456,412
Deraf:		
Til Statsgjælden.	— 347,363,801	748,593,642
- Tilbagebetaling af		
Laan	— 48,819,033	309,112,971
- provisoriske Laan. —	85,555,523	120,820,375
- Krigsvæsenet	— 383,979,851	480,000,000

Desforuden findes der paa Likvidationsbudgettet opført 126,883,677 Fr. og 10,000,000 Fr. henholdsvis til Hærens og Søværnets Fuldstændiggjørelse. Og ved Forhandlingerne om Budgettet for 1874 er der gjentagne Gange blevet henvist til, at endnu nogle hundrede Millioner ville udkræves til overordenlige Anskaffelser til Hæren og til Fæstninger, og at disse Milioner maa skaffes tilveje ved nye Laan.